

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/boneyusbad.1712814

Özgün Araştırma / Original Research

Hemşirelik Öğrencilerinde Meslektaş Şiddetine Maruziyet ile Öz-Liderlik Arasındaki İlişki

The Relationship Between Exposure to Colleague Violence and Self-Leadership Among Nursing Students

Havva YEŞİLDERE SAĞLAM¹ Atike KAYA² Elif GÜRSOY³
Özlem DURDU⁴

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kütahya, Türkiye

² Dr. Şehit Ramazan Camıgür Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Eskişehir, Türkiye

³ Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Eskişehir, Türkiye

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

Sorumlu yazar /
Corresponding author

Havva YEŞİLDERE SAĞLAM
havva.yesilderesaglam@ksbu.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt:
03.06.2025

Kabul tarihi / Date of
acceptance: 04.12.2025

Atf / Citation: Yeşildere Sağlam, H., Kaya, A., Gürsoy, E., Durdu, Ö. (2026). Hemşirelik öğrencilerinde meslektaş şiddetine maruziyet ile öz-liderlik arasındaki ilişki. BANU Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 8(1), 253-261. doi: 10.46413/boneyusbad.1712814

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine maruz kalma durumları ile öz liderlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki bu araştırmanın örneklemini 2024-2025 Eğitim Öğretim yılında bir devlet üniversitesinde 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 395 öğrenci oluşturdu. Veri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, Hemşirelik Öğrencilerine Yönelik Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği ve Yenilenen Öz Liderlik Ölçeği kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21.29 ± 1.99 olup, %80.3'ü kız öğrencidir. Öğrencilerin Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyete, sınıf düzeyine ve klinik uygulama süresine göre değişmektedir ($p < 0,05$). Öğrencilerin Öz Liderlik Ölçeği puanları cinsiyete, sınıf düzeyine, akademik not ortalamasına, bölümü isteyerek seçme durumuna, bölümden memnun olma durumuna ve klinik uygulama süresine göre değişmektedir ($p < 0,05$). Öğrencilerin Öz Liderlik Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Sonuç: Çalışma bulguları, meslektaş şiddeti ile öğrencilerin öz liderlik algıları arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir; bununla birlikte, meslektaş şiddetinin liderlik algıları üzerindeki etkileri gelecekte araştırılmaya değer bir konu olarak değerlendirilebilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda meslektaş şiddetine maruziyet açısından risk gruplarının belirlenmesi, koruyucu faktörlerin incelenmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Meslektaş şiddeti, Liderlik, Hemşirelik, Öğrenci

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the relationship between nursing students' exposure to colleague violence and their self leadership perceptions.

Materials and Method: The sample of this descriptive study consisted of 395 students studying in the 2nd, 3rd and 4th grades at a state university in the 2024-2025 Academic Year. Personal Information Form, the Scale for Exposure to Colleague Violence for Nursing Students, and the Revised Self-Leadership Scale were used to collect data.

Results: The mean age of the students was 21.29 ± 1.99 , and 80.3% were female. The scores of the students on the Scale for Exposure to Colleague Violence varied according to gender, grade level, and duration of clinical practice ($p < 0.05$). Students' Self-Leadership Scale scores vary according to gender, class level, academic grade point average, choosing the department willingly, being satisfied with the department, and the duration of clinical practice ($p < 0.05$). No statistically significant correlation was found between the total scores of students from the Revised Self-Leadership Scale and the total scores of students from the Colleague Violence Exposure Scale ($p > 0.05$).

Conclusion: The study findings indicate that there is no relationship between peer violence and students' perceptions of leadership; however, the effects of peer violence on leadership perceptions may be a topic worthy of future research. Future research is recommended to identify risk groups for exposure to peer violence and examine protective factors.

Keywords: Colleague violence, Leadership, Nursing, Student

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Meslektaş şiddeti; hem eğitim ortamlarında hem de profesyonel yaşamda ortaya çıkabilmektedir ve önemli bir mesleki stres kaynağıdır (Koç ve Batkın, 2016; Kuşlu, Karacan ve Berşe, 2025). Bu şiddet; eleştiri, asılsız suçlama, tehdit etme, görmezden gelme, yüksek sesle ya da saldırgan konuşma, aşağılama, küçümseme, hakaret, izole etme gibi davranışları içerir (Koç ve Batkın, 2016). Hemşireler bakımı koordine etme sürecinde hem kendi meslektaşları hem de diğer sağlık personeli ile şiddete yol açabilen kişilerarası çatışmalarla karşı karşıya kalabilir (Chang ve Cho, 2016). Literatürde hemşireler arasında meslektaş şiddetinin endişe verici düzeylerde olduğu vurgulanmaktadır (Chang ve Cho, 2016; Serafin ve Czarkowska-Pączek, 2019). Hemşirelikte meslektaş şiddeti nedenlerine bakıldığında cinsiyet, yaş, kıdem ve eğitim düzeyinden etkilendiği görülmekte ve bu faktörler değişiklik göstermektedir (Serafin ve Czarkowska-Pączek, 2019). Hemşirelik öğrencileri meslektaş şiddeti açısından şiddet mağduru olmaya karşı savunmasızdır (Courtney-Pratt, Pich, Levett-Jones ve Moxey, 2018). Literatürde hemşirelerin maruz kaldığı meslektaş şiddeti incelense de hemşirelik öğrencilerinin maruz kaldığı şiddete çok daha az değinilmektedir (Chang ve Cho, 2016; Courtney-Pratt ve ark., 2018). Hemşirelik öğrencilerinin yaşının genç olması, deneyimsiz olmaları ve hiyerarşideki düşük statüleri nedeniyle sıklıkla meslektaş şiddetine maruz kalmaktadır (Üzar-Özçetin, Russell-Westhead ve Tee, 2021). Mohammed ve arkadaşları (2024) tarafından yapılan sistematik bir inceleme ve meta-analizde, hemşirelik öğrencilerinin %55.1'i işyerinde şiddete maruz kaldığı bildirilmiş ve olayların %24,2'si hemşireler tarafından gerçekleştirildiği bulunmuştur (Mohamed, Cheng, Chia, Turunen ve He, 2024). İşyeri ortamlarında, özellikle hemşirelik mesleğinde, nezaketsizlikten zorbalığa kadar uzanan geniş bir yelpazede meslektaş şiddeti yaşanmaktadır (Ota, Lam, Gilbert ve Hills, 2022). Meslektaş şiddeti yıpratıcı bir faktör olup şiddete maruz kalan hemşirelerde zamanla özgüvende, içsel motivasyonda azalmaya neden olmaktadır. Ayrıca hemşirelerin yaratıcı düşünme becerilerini, bağımsız karar alma yetisini ve inisiyatif kullanma isteğini olumsuz etkilemektedir. Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde, hemşirelik öğrencilerinin öğrenme süreci olumsuz etkilenip, iş performansı ciddi şekilde düşebilmekte ve bu sürecin sonunda okul

devamsızlığında artma ve mesleği bırakma gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Kuşlu ve ark., 2025; Mohamed ve ark., 2024; Ota ve ark., 2022). Meslektaş şiddetinin hemşirelik öğrencileri üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri nedeniyle, bu durumun öğrencilerin öz liderlik algılarını da dolaylı olarak etkileyebilecek bir unsur olduğu düşünülmektedir.

Öz liderlik bireylerin kendini etkileme, kendini motive etme ve başarı amacıyla kendini yönlendirmeyi içeren kapsamlı bir süreç olarak tanımlanmakta ve başkalarına liderlik etmek için bir başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir (Uzun Aksoy, Erol, Bulat, ve Candemir, 2023). Hemşirelik öğrencilerinin yarının hemşireleri ve liderleri olduklarını kabul ederek mesleki uygulamalar sırasında onları güçlendirmek önemlidir (Üzar-Özçetin ve ark., 2021). Literatürde öğrenme ortamında değer görmeyen öğrencilerin öğrenme çıktılarının düştüğü, kendilerini suçladıkları; kendilerini etkisiz, yetersiz ve hüsrana uğramış hissettikleri, bunun sonucunda da iletişimi azaltarak kendilerini izole ettikleri belirtilmektedir (Metin ve Kulakaç, 2021). Meslektaş şiddetiyle karşılaşan öğrencilerin bu durumu algılama ve yönetme biçimlerinde öz liderlik düzeylerinin belirleyici bir rol oynayabileceği öngörülmektedir. Öz liderlik, bireyin stresli ve olumsuz durumları yönetme kapasitesini artıran bir özellik olarak değerlendirilmektedir. Literatür incelendiğinde meslektaş şiddetine maruz kalma ile öz liderlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine maruz kalma durumları ile öz liderlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırma Soruları

Bu kapsamda araştırma soruları aşağıda verilmiştir.

1. Hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine maruz kalma durumları nasıldır ve bunu etkileyen bazı değişkenlere göre fark var mıdır?
2. Hemşirelik öğrencilerinin öz liderlik algıları nasıldır ve bunu etkileyen bazı değişkenlere göre fark var mıdır?
3. Hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine maruz kalma durumları ve öz liderlik algıları arasındaki ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü (Tasarımı)

Araştırma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 18 yaş üzerindeki hemşirelik öğrencileri oluşturmaktadır. Evren, 672 öğrenciden oluşmakta olup örneklem sayısının hesaplanmasında evreni bilinen örneklem hesaplaması formülü esas alınmıştır. Çalışmada %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile minimum 244 öğrenci dahil edilmesi planlanmıştır. Ancak uygulama aşamasında Fakültede öğrenim gören öğrencilere araştırmaya katılım çağrısı yapılmış olup, anket tüm öğrencilere duyurulmuştur. Web tabanlı olarak yürütülen çalışma gönüllü katılım sağlayan 395 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır. Gönüllü katılımın beklenenden yüksek olması nedeniyle örneklem hesabında öngörülen sayının üzerine çıkmıştır. Araştırmaya dahil edilme kriterleri, hemşirelik bölümünde okuma, 2., 3., ve 4. sınıf öğrencisi olma ve gönüllü katılım sağlama şeklinde olup çalışmaya klinik uygulama deneyimi olmaması nedeniyle 1. Sınıf öğrencileri dahil edilmemiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler Nisan 2025-Mayıs 2025 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinde öğrenim gören lisans hemşirelik bölümü öğrencileri ile toplanmıştır. Google Forms aracılığıyla oluşturulan anket formu, öğrencilerle paylaşılmıştır. Online veri toplama bağlantısı, öğrencilerin ders bitim saatlerinde sınıfa gidilerek yüz yüze duyurulmuş ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Online veri toplama formları, araştırmayı kabul eden öğrenciler tarafından doldurulmuş olup formların doldurulması ortalama 10-15 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında 'Tanıtıcı Bilgi Formu, Yenilenen Öz Liderlik Ölçeği ve Hemşirelik Öğrencileri için Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel Bilgi Formunda hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerini, öz liderlik özelliklerini ve meslektaş şiddeti maruziyetlerini ölçen 25 soru bulunmaktadır.

Hemşirelik Öğrencileri için Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği: Bahadır Yılmaz ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen ölçek 5'li

likert tipinde olup iki boyut ve 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları "sözel/psikolojik şiddet" ve "şiddetin fiziksel ve ruhsal sağlık üzerine etkisi"dir. Alınabilecek puanlar 22-110 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanların artışı maruz kalınan meslektaş şiddetinin de arttığını göstermektedir. Cronbach alfa değeri 0.944'dir (Bahadır Yılmaz, Ata, ve Uyumaz, 2020). Bu çalışma için Cronbach alfa değeri 0.951 olarak hesaplanmıştır.

Yenilenen Öz Liderlik Ölçeği: Houghton ve Neck (2002) tarafından revize edilen ölçek (Houghton ve Neck, 2002; Fidan (2018) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmış ve 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; davranış odaklı stratejiler, doğal ödül stratejileri ve yapıcı düşünme stratejilerdir. Ölçek 5'li likert tipinde olup alınabilecek puanlar 35 ile 175 arasında değişmektedir. Cronbach Alfa değerleri 0.89-0.97 arasında değişmektedir (Fidan, 2018). Bu çalışma için Cronbach Alfa değeri 0.928 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi için bir devlet üniversitesinden etik kurul izni (Tarih: 11.02.2025 ve Karar No:07) ve kurum izni (E-86930425-100-250050028) alınmıştır. Ayrıca ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için ölçek sahiplerinden izin alınmıştır. Uygulamaya başlamadan önce araştırma konusunda açıklama anket formunun ilk kısmında verilmiş ve katılımcı onamı alınmıştır. Helsinki Deklarasyonuna uygun hareket edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin normalliği Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) katsayıları ile değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 arasında kabul edilmekte olup, çalışmada bu değerler dikkate alınmıştır (Uysal ve Kılıç, 2022). Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olduğu ve verilerin normal dağılım gösterdiği saptandığından parametrik testler uygulanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler için sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve minimum-maksimum değerler kullanılmıştır. Ayrıca Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan hemşirelik

öğrencilerinin demografik özellikleri ile liderlik algılarıyla ilgili elde edilen bulgular meslektaş şiddetine maruz kalma durumları ve öz sunulmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

	n	%
Yaş: 21.29±1.99 (min:18- max:38)		
Klinik uygulama süresi ortalama(dönem): 3.65 ± 1.84 dönem		
Cinsiyet		
Kadın	317	80.3
Erkek	78	19.7
Sınıf		
2.sınıf	150	38.0
3.sınıf	115	29.1
4.sınıf	130	32.9
Algılanan gelir durumu		
Gelir giderden az	43	10.9
Gelir gidere denk	234	59.2
Gelir giderden fazla	118	29.9
Çalışma durumu		
Evet	41	10.4
Hayır	354	89.6
Akademik not ortalaması		
4.00-3.50	13	3.3
3.50-3.00	109	27.6
3.00-2.50	175	44.3
2.50-2.00	98	24.8
Bölümü isteyerek seçme		
Evet	244	61.8
Hayır	151	38.2
Bölümden memnun olma		
Evet	269	68.1
Hayır	126	31.9
En sık çıkılan uygulama alanı		
Devlet hastanesi	68	17.0
Şehir hastanesi	67	17.2
Üniversite hastanesi	260	65.8
Klinik uygulamaya çıkma süresi		
1 yıl (1-2 dönem)	157	39.7
2 yıl (3-4 dönem)	106	26.8
3 yıl ve üzeri	132	33.4
Klinikte yaşanan sorunların kaynağı*		
Klinik hemşireleri	203	51.5
Sorumlu öğretim elemanı	59	15
Arkadaş	50	12.7
Öğrenci	17	4.3
Klinikte şiddete tanık olma		
Evet	108	27.3
Hayır	287	72.7
Klinikte şiddete maruz kalma		
Evet	112	28.4
Hayır	283	71.6
Maruz kalınan şiddet türü*		
Fiziksel şiddet	8	3.3
Sözel şiddet	112	45.5
Psikolojik şiddet	162	65.9
Şiddete yönelik ders alma		
Evet	126	31.9
Hayır	269	68.1
Liderliğe yönelik ders alma		
Evet	57	14.4
Hayır	338	85.6
Mesleğe bakış açısı		
Olumlu	193	48.8
Olumsuz	165	41.8
Cevaplamayan	37	9.4

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması

21.29 ± 1.99 olup, %80.3'ü kadındır. Öğrencilerin %38'i 2. Sınıf, %29.1'i 3. Sınıf, %32.9'u ise 4.

Sınıftır. Öğrencilerin %10.4'ü herhangi bir işte çalışmakta olup %61.8 i hemşirelik bölümünü isteyerek seçmiş, %68.1'i hemşirelik bölümünde okumaktan memnun olduğu belirtmiştir.

Öğrencilerin %68.5'i en uzun süre üniversite hastanesinde klinik uygulamaya çıktığını belirtmiş, %39.6'sı iki yıldır klinik uygulamaya devam etmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri ve Ölçek Puanları Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği		Yenilenen Öz Liderlik Ölçeği	
	X ± SS		X ± SS	
Kadın	57.67 ± 16.63	p=0.014	119.09 ± 16.56	p=0.006
Erkek	52.47 ± 16.58	t=5.379	113.06 ± 19.37	t=2.783
Sınıf				
2.sınıf ^a	51.66 ± 16.24	p<0.001	115.35 ± 18.11	p<0.05
3.sınıf ^b	59.74 ± 16.89	F=2.476	118.54 ± 17.97	F=2.971
4.sınıf ^c	59.66 ± 15.86	a-b, a-c	120.28 ± 15.34	a-c
Algılanan gelir durumu				
Gelir giderden az	59.16 ± 18.21	p=0.143	116.88 ± 18.43	p=0.109
Gelir gidere denk	55.71 ± 15.64	F=1.952	117.47 ± 16.42	F=2.228
Gelir giderden fazla	54.83 ± 17.88		123.09 ± 18.21	
Çalışma durumu				
Evet	55.63 ± 18.75	p=0.682	120.41 ± 18.70	p=0.327
Hayır	56.76 ± 16.51	t=-0.410	117.61 ± 17.13	t=0.981
Akademik not ortalaması				
4.00-3.50	58.15 ± 10.83		126.00 ± 15.41	
3.50-3.00	59.23 ± 19.03	p=0.158	119.66 ± 14.79	p<0.001
3.00-2.50	56.40 ± 15.88	F=1.739	120.31 ± 17.16	F=8.804
2.50-2.00	53.01 ± 15.88		110.58 ± 18.34	
Bölümü isteyerek seçme				
Evet	55.95 ± 16.47	p=0.296	120.68 ± 16.16	p<0.001
Hayır	57.78 ± 17.14	t=-1.047	113.41 ± 18.14	t=4.146
Bölümden memnun olma				
Evet	54.88 ± 15.95	p=0.002	119.46 ± 16.28	p=0.013
Hayır	60.41 ± 17.78	t=-3.090	114.57 ± 18.92	t=4.146
En sık çıkılan uygulama alanı				
Devlet hastanesi	54.25 ± 19.47	p=0.396	120.23 ± 16.17	p=0.463
Şehir hastanesi	57.89 ± 16.59	F=0.928	116.97 ± 17.52	F=0.772
Üniversite hastanesi	56.95 ± 15.99		117.53 ± 17.53	
Klinik uygulamaya çıkma süresi				
1 yıl (1-2 dönem) ^a	51.48 ± 15.71	p<0.001	114.82 ± 18.62	p=0.012
2 yıl (3-4 dönem) ^b	60.75 ± 17.41	F=13.744	120.78 ± 17.20	F=4.470
3 yıl ve üzeri ^c	59.75 ± 15.62	a-b, a-c	119.34 ± 15.17	
Şiddete tanık olma				
Evet	63.37 ± 17.99	p<0.001	121.70 ± 15.36	p=0.007
Hayır	54.11 ± 15.53	t=5.052	116.47 ± 17.78	t=2.698
Şiddete yönelik ders alma				
Evet	55.96 ± 15.20	p=0.580	121.28 ± 17.14	p=0.008
Hayır	56.97 ± 17.42	t=-0.544	116.32 ± 17.17	t=2.679
Liderliğe yönelik ders alma				
Evet	56.82 ± 18.14	p=0.933	119.18 ± 18.19	p=0.517
Hayır	56.62 ± 16.51	t=0.085	117.67 ± 17.15	t=0.648
Mesleğe bakış açısı				
Olumlu	52.33 ± 15.88	p<0.001	119.34 ± 16.50	p=0.468
Olumsuz	62.55 ± 16.30	t=-5.999	118.04 ± 17.40	t=0.727

F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA); t: Bağımsız Gruplar t-Testi, p: Anlamlılık düzeyi, X: Ortalama, SS: Standart

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve ölçek puanları arasındaki ilişki Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet, sınıf düzeyi, klinik uygulamaya çıkma

süresine göre farklılık göstermektedir (p<0.05). Öğrencilerin Öz Liderlik ölçeğinden aldıkları puanları cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik not ortalaması, bölümden memnun olma, bölümü isteyerek seçme, klinik uygulamaya çıkma

süresine göre farklılık göstermektedir($p<0.05$).

Tablo 3. Katılımcıların Ölçek Puan Ortalamaları

	X ± SS	Min-Max
Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği	56.65 ± 16.73	22-110
Toplam Puan		
Sözel-Psikolojik şiddete maruz kalma	29.99 ± 9.26	11-55
Şiddetin fiziksel ve ruhsal sağlığa etkisi	26.65 ± 8.27	11-55
Yenilenen Öz Liderlik Ölçeği Toplam Puan	117.90 ± 17.29	50-166
Davranış odaklı stratejiler	60.76 ± 8.31	34-86
Doğal ödül stratejileri	18.01 ± 3.35	5-25
Yapıcı stratejiler	39.12 ± 7.10	11-55

X: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min-Max: Minimum ve Maksimum değerler

Öğrencilerin ölçeklerden ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları Tablo 3'te verilmiştir. Öğrencilerin Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği puan ortalaması 56.65 ± 16.73 , Sözel-Psikolojik Şiddete Maruz Kalma alt boyutundan aldıkları puan ortalaması 29.99 ± 9.26 , Şiddetin Fiziksel ve Ruhsal Sağlığa Etkisi alt boyutundan aldıkları puan ortalaması ise 26.65 ± 8.27 olup bu puanlar ölçeğin ve ölçek alt boyutlarının toplam

puan ortalamasının altındadır. Öğrencilerin Yenilenen Öz Liderlik Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 117.90 ± 17.29 olup bu puan ortalamasının üstündedir. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde Davranış Odaklı Stratejiler alt boyutunun 60.760 ± 8.31 , Yapıcı Stratejiler alt boyutunun 39.12 ± 7.10 , Doğal Ödül Stratejileri alt boyutunun 18.01 ± 3.35 puan olup bu puanlar ortalamasının üstündedir.

Tablo 4. Katılımcıların Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği ve Yenilenen Öz Liderlik Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki

		Yenilenen Öz Liderlik Ölçeği Toplam Puan	Davranış Odaklı Stratejiler	Doğal Ödül Stratejileri	Yapıcı Düşünce Stratejileri
Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği Toplam Puan	r	0.065	0.042	0.002	0.109*
	p	0.196	0.406	0.974	0.030
Sözel ve Psikolojik Şiddete Maruz Kalma	r	0.059	0.027	0.000	0.114*
	p	0.240	0.599	0.995	0.024
Şiddetin Fiziksel ve Ruhsal Sağlığa Etkisi	r	0.066	0.055	0.004	0.093
	p	0.194	0.275	0.942	0.063

* $p<0.05$; r: Pearson Korelasyon Analizi

Öğrencilerin Yenilenen Öz Liderlik Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği'nden aldıkları toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır ($p>0.05$). Sözel ve Psikolojik Şiddete Maruz Kalma alt boyutundan alınan puanlar ile Yapıcı düşünce stratejileri alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü zayıf düzeyde bir korelasyon saptanmıştır ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine maruz kalma durumları ile öz liderlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi

amaçlanmaktadır. Küresel bir sağlık sorunu olan meslektaş şiddetinin çalışanlar üzerindeki olumsuz fiziksel ve psikolojik etkilerinin azaltılıp ortadan kaldırılması böylece çalışan ve hasta memnuniyeti için oldukça önemlidir. Bu çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamasının düşük-orta düzeyde ve klinik uygulamada maruz kalınan şiddetin ise yoğun olmadığı söylenebilir. Yapılan çalışmalarda benzer bulgulara rastlanmıştır (Kırbaş ve Kahrıman, 2023; Pakiş Çetin ve Kaya, 2024). Bu sonuç sevindirici olsa da şiddetin hiç olmadığı anlamına gelmemektedir. Öğrencilerin şiddete tanık olma durumlarına baktığımızda öğrencilerin

neredeşye üçte biri şiddete tanık olduğunu belirtmiştir. Yapılan bir çalışmada benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin meslektaş şiddetine tanık olma durumlarının %77,0' a kadar yükseldiği görülmektedir (Hunter, Eades, ve Evans, 2022). Bu durum öğrenci hemşirelerin eğitim motivasyonunu düşürmesine, mesleğe karşı olumlu tutumun azalmasına, onlara fiziksel ve ruhsal açıdan zarar vermesine neden olabileceği için düşündürücü ve kaygı verici bir sonuçtur. Bu çalışmada cinsiyetin şiddete maruz kalma durumunu etkileyen bir faktör olduğu ve kadın öğrencilerin daha fazla şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Literatürde benzer sonuçlara rastlanmıştır (Hunter ve ark., 2022; Kırbaş ve Kahriman, 2023; Mamaghani ve ark., 2023; Pakiş Çetin ve Kaya, 2024). Bu çalışmada Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği toplam puanları öğrencilerin sınıf seviyelerine ve klinik uygulamaya çıkma süresine göre de farklılık göstermekte ve ikinci sınıf öğrencilerin ölçek puanları üç ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha düşüktür. Bu çalışmada ayrıca sınıf düzeyi faktörünün şiddete maruz kalma durumunu etkilediği bulunmuştur. Çalışmamızla benzer şekilde ve dördüncü sınıf öğrencilerinin daha fazla meslektaş şiddetine maruz kaldığını tespit edilen çalışmalara rastlanmıştır (Kırbaş ve Kahriman, 2023; Koç ve Batkın, 2016). Bu durum son sınıf öğrencilerinin daha fazla klinik uygulamaya çıkmaları, hemşirelerle daha fazla iletişim kurmaları, edindikleri teorik bilgi ve deneyimle şiddeti tanımlayabilmeleriyle açıklanabilir. Çalışmamızda öğrenciler daha çok psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmiş, klinikte yaşanan sorunların kaynağı olarak da en çok hemşireleri göstermiştir. Benzer şekilde hemşireler tarafından şiddete maruz kalan hemşirelik öğrencilerinin sözel ve psikolojik şiddet gördüğü tespit edilen çalışmalara rastlanmıştır (Birks ve ark., 2017; Çelebioğlu, Akpınar, Küçükoğlu, ve Engin, 2010; Tian ve ark., 2019). Bu durumun hemşirelik öğrencilerini stres ve kaygıya sürükleyebileceği, öğrenme motivasyonunu düşürüp fiziksel ve zihinsel sağlık sorunlarını ortaya çıkarabileceği de bilinmektedir (Amoo, Menlah, Garti ve Appiah, 2021; Bahadır-Yılmaz, 2021). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerine eğitimleri boyunca meslektaş şiddeti ve bu şiddeti önlemeye yönelik bilinçlendirme ve baş etme çalışmalarının planlanması gerekmektedir (Çelebioğlu ve ark., 2010). Bu çalışmada klinik uygulamada şiddete tanık olan öğrencilerin ölçek puanları daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde Pakiş Çetin

ve Çevik Kaya (2024) çalışmalarında şiddete tanıklık eden öğrencilerin meslektaş şiddetine maruz kalma düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır (Pakiş Çetin ve Kaya, 2024). Bu sonuç kişilik özellikleri farklı olan öğrencilerin benzer klinik ortamlarda çalışmalarıyla açıklanabilir. Çalışmamızda mesleğe karşı olumlu bir bakış sergileyen öğrencilerin ölçek puanları daha düşük bulunmuştur. Kırbaş ve Kahriman (2023) çalışmamızla benzer şekilde hemşirelik bölümünden memnun olan öğrencilerin meslektaş şiddetine maruz kalma durumlarını, memnun olamayan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur (Kırbaş ve Kahriman, 2023). Bu sonuç öğrencilerin hemşirelik eğitimi ve hemşirelik mesleğinden memnun olması, daha iyimser düşünüp meslektaş şiddeti karşısında başarılı çözüm yolları bulma becerileriyle açıklanabilir.

Davranışsal ve bilişsel bir strateji olan öz liderlik kavramı kişinin kendini motive edip etkilemesi, başarıya yönlendirmesi ayrıca başkalarına liderlik edebilmesi için bir ilk adım olarak tanımlanmaktadır (Uzun Aksoy ve ark., 2023). Bu çalışmada öğrencilerin öz liderlik düzeylerinin orta düzeyin üzerinde olduğu görülmektedir. Literatürde çalışmamızla paralellik gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Avcı ve Kaya, 2021; Choi ve Jung, 2015; Eren, Erdat ve Açıl, 2024). Bu sonuç hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamada yeterliliklerinin artırılması açısından öğrencilerin öz liderliğinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çalışmada öğrencilerin Yenilenen Öz Liderlik Ölçeğinden aldıkları puanlar öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre incelendiğinde cinsiyet, sınıf seviyesi, akademik not ortalaması, bölümü isteyerek seçme, bölümden memnun olma, klinik uygulamaya çıkma sürelerine göre öz liderlik eğilimleri puanları değişiklik göstermektedir. Yang ve Moon (2011) çalışmasında farklı şekilde öğrencilerin cinsiyetinin öz liderlik eğilimlerinde etkili olmadığını fakat çalışmamızla benzer şekilde okuduğu sınıf seviyesine göre ölçek puanlarının farklılık gösterdiği bulunmuştur (Yang ve Moon, 2011). Uzun Aksoy ve arkadaşları (2023) çalışmasında ise çalışmamızdan farklı olarak cinsiyet ve sınıf seviyesinin öğrencilerin öz liderlik eğilimleri puanı etkilemediği tespit edilmiştir (Uzun Aksoy, ve ark., 2023) Yine yapılan bir çalışmada çalışmamızdan farklı olarak öğrencilerin cinsiyet, okuduğu sınıf, liderlik programına katılma durumlarının öz liderlik eğilimleri üzerinde etkili

olmadığı bulunmuştur (Lee, Park ve Kim, 2014). Bu durum daha büyük sınıfta ve akademik başarısı daha yüksek öğrencilerin yeni kaynak arayışları, yenilikçi ve keşfedici yaklaşımlarının öz güveni arttırmasıyla öz liderlik becerisini de geliştirdiği şeklinde açıklanabilir.

Bu çalışmada öğrencilerin Yenilenen Öz Liderlik Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği' den aldıkları toplam puanlar arasında anlamlı bir korelasyon saptanmazken; Sözel ve Psikolojik Şiddete Maruz Kalma alt boyutundan alınan puanları ile Yapıcı Düşünce Stratejileri alt boyutundan alınan puanları anlamlı pozitif yönlü zayıf düzeyde bir korelasyon saptanmıştır. Bu sonuç öz liderlik algısı güçlü olan öğrencilerin klinikte maruz kaldıkları şiddeti daha iyi algılayıp tanımlayabildiklerini göstermektedir. Liderlik özelliğinin ortaya çıkabilmesi için öncelikle öz liderlik yeteneğinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere öz liderler bireysel özelliklerini çok iyi tanıyıp motivasyonu, öz yönetimi, öz denetimi yüksek kişilerdir (Fidan, 2019). Şiddetin her türlü şeklinin farkında olup şiddeti tanımlayıp dur diyebilecek hemşirelerin sahada yer alabilmesi açısından hemşirelik eğitiminden başlayarak öğrencilerin meslektaş şiddeti tanımlayıp baş edebilme yeteneği kazandırıcı ayrıca öz liderlik algılarını geliştirici eğitim planlamalarının yapılması gerekmektedir.

SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerinin düşük-orta düzeyde meslektaş şiddetine maruz kaldıkları ancak önemli bir kısmının şiddete tanık olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulguları meslektaş şiddeti ve öğrencilerin öz liderlik algıları arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir. Meslektaş şiddetine maruz kalma durumu ve öz liderlik algısı pek çok faktörden etkilenebilmektedir. Bu nedenle daha geniş örnekleme hem öğrenciler hem de hemşireler üzerinde meslektaş şiddetine maruz kalmanın öz liderlik algısı üzerindeki etkilerinin araştırılması önerilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval

Araştırma için, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 11.02.2025 ve Karar Sayısı:07).

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir/Kavram: H.Y.S., A.K.; Tasarım: H.Y.S., A.K., E.G., Ö.D.; Denetleme/Danışmanlık: E.G., H.Y.S.; Analiz ve/veya Yorum: H.Y.S., A.K., E.G.; Kaynak

Taraması: H.Y.S., A.K., Ö.D.; Makalenin Yazımı: H.Y.S., A.K., E.G., Ö.D.; Eleştirel İnceleme: H.Y.S., E.G.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek / Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Teşekkür / Acknowledgement

Bu çalışmaya katılan tüm hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Amoo, S. A., Menlah, A., Garti, I., Appiah, E. O. (2021). Bullying in the clinical setting: Lived experiences of nursing students in the Central Region of Ghana. *PloS one*, 16(9), e0257620. doi:10.1371/journal.pone.0257620
- Avcı, N., Kaya, G. (2021). The relationship of learned resourcefulness with self-leadership skills: A study with nurse and midwife students. *Nurse education today*, 107, 105125. doi:10.1016/j.nedt.2021.105125.
- Bahadır-Yılmaz, E. (2021). Relationship between nursing students' exposure to colleague violence and stress levels in nursing education. *Central European Journal of Nursing and Midwifery*, 12(4), 505. doi: 10.15452/cejnm.2021.12.0025
- Bahadır Yılmaz, E., Ata, E. E., Uyumaz, G. (2020). Hemşirelik Öğrencileri İçin Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law History/Türkiye klinikleri tıp Etiği, Hukuku ve Tarihi Dergisi*, 28(2). doi: 10.5336/mdethic.2019-71499
- Birks, M., Cant, R. P., Budden, L. M., Russell-Westhead, M., Özçetin, Y. S. Ü., Tee, S. (2017). Uncovering degrees of workplace bullying: A comparison of baccalaureate nursing students' experiences during clinical placement in Australia and the UK. *Nurse education in practice*, 25, 14-21. Doi: 10.1016/j.nepr.2017.04.011
- Chang, H. E., Cho, S.-H. (2016). Workplace violence and job outcomes of newly licensed nurses. *Asian nursing research*, 10(4), 271-276. doi: 10.1016/j.anr.2016.09.001
- Choi, Y.-H., Jung, C.-S. (2015). Relationship between Self-leadership, Self-efficacy and Impowerment in Nursing students. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society*, 16(7), 4604-4613.
- Courtney-Pratt, H., Pich, J., Levett-Jones, T., Moxey, A. (2018). "I was yelled at, intimidated and treated unfairly": Nursing students' experiences of being bullied in clinical and academic settings.

- Journal of clinical nursing*, 27(5-6), e903-e912. doi: 10.1111/jocn.13983
- Çelebioğlu, A., Akpınar, R. B., Küçüköğlü, S., Engin, R. (2010). Violence experienced by Turkish nursing students in clinical settings: their emotions and behaviors. *Nurse education today*, 30(7), 687-691. doi: 10.1016/j.nedt.2010.01.006
- Eren, E., Erdat, Y., Açıl, S. B. (2024). Hemşirelik Öğrencilerinde Öz-Liderlik ile Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 475-483. doi:10.38108/ouhcd.1309838
- Fidan, M. (2018). Yenilenen Öz-Liderlik Ölçeği'ni Üniversite Öğrencileri Örneklemesinde Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 2(2), 1-16.
- Fidan, M. (2019). Öğretmenlerde bireysel inovasyon ile öz liderlik arasındaki ilişki. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 518-527. doi:10.33712/mana.661672
- Houghton, J. D., Neck, C. P. (2002). The revised self-leadership questionnaire: Testing a hierarchical factor structure for self-leadership. *Journal of Managerial psychology*, 17(8), 672-691. doi:10.1108/02683940210450484
- Hunter, E. J., Eades, C. E., Evans, J. M. (2022). Violence experienced by undergraduate nursing students during clinical placements: An online survey at a Scottish University. *Nurse education in practice*, 61, 103323. doi:10.1016/j.nepr.2022.103323
- Kırbaş, Z. Ö., Kahrıman, İ. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinin Uygulama Alanlarında Meslektaş Şiddetine Maruz Kalma Durumlarının Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 524-533. doi:10.37989/gumussagbil.1225590
- Koç, M., Batkın, D. (2016). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin uygulama alanlarında meslektaş şiddetine maruz kalma durumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(3). doi:10.17049/ahsbd.11056
- Kuşlu, S., Karacan, E., Berşe, S. (2025). Association Between Colleague Violence and the Professional Image of Nursing and Career Decisions Among Nursing Students: A Cross-Sectional Study. *Journal of Advanced Nursing*. doi:10.1111/jan.16791
- Lee, Y. S., Park, S. H., Kim, J. K. (2014). Nursing students' self-leadership, self-efficacy, interpersonal relation, college life satisfaction. *The Journal of the Korea Contents Association*, 14(6), 229-240.
- Mamaghani, E. A., Rahmani, A., Hassankhani, H., Zamanzadeh, V., Dean, S., Irajpour, A., Azadi, A. (2023). Iranian nursing students' experiences of workplace violence: a qualitative study. *Journal of injury and violence research*, 15(1), 1. doi: 10.5249/jivr.v15i1.1655
- Metin, A., Kulakaç, Ö. (2021). Klinisyen Hemşirelerin Öğrenci Hemşirelere Değer Vermesini Etkileyen Faktörler Üzerine: Kalitatif Bir Araştırma. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 345-366. doi:10.47115/jshs.950662
- Mohamed, F. B. M., Cheng, L. J., Chia, X. E. C., Turunen, H., He, H.-G. (2024). Global prevalence and factors associated with workplace violence against nursing students: A systematic review, meta-analysis, and meta-regression. *Aggression and violent behavior*, 75, 101907. doi:10.1016/j.avb.2023.101907
- Ota, M., Lam, L., Gilbert, J., Hills, D. (2022). Nurse leadership in promoting and supporting civility in health care settings: A scoping review. *Journal of Nursing Management*, 30(8), 4221-4233. doi:10.1111/jonm.13883
- Pakış Çetin, S., Kaya, K. Ç. (2024). Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Benlik Saygısı ile Meslektaş Şiddeti Arasındaki İlişki. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 11(2), 559-576. doi:10.21020/hsbfd.1381035
- Serafin, L. I., Czarkowska-Pączek, B. (2019). Prevalence of bullying in the nursing workplace and determinant factors: a nationwide cross-sectional Polish study survey. *BMJ open*, 9(12), e033819. doi:10.1136/bmjopen-2019-033819
- Tian, L., Zhang, Y., Li, X., Li, X., Li, Y., Ma, L., . . . Li, Y. (2019). Research on the resilience of Chinese nursing students to workplace vertical violence in clinical practice. *Nurse education in practice*, 40, 102624. doi:10.1016/j.nepr.2019.102624
- Uysal, İ., Kılıç, A. (2022). Normal distribution dilemma. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 220-248. doi:10.18039/ajesi.962653
- Uzun Aksoy, M., Erol, G., Bulat, D., Candemir, B. S. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinin Öz Liderlik ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Journal of Nursology*, 26(2), 90-98. doi:10.5152/JANHS.2023.23303
- Üzar-Özçetin, Y. S., Russell-Westhead, M., Tee, S. (2021). Workplace violence: A qualitative study drawing on the perspectives of UK nursing students. *Collegian*, 28(1), 27-34. doi:10.1016/j.colegn.2020.03.001
- Yang, N. Y., Moon, S. Y. (2011). Relationship of self-leadership, stress and satisfaction in clinical practice of nursing students. *Journal of Korean Academy of Nursing Administration*, 17(2), 216-225. doi:10.11111/jkana.2011.17.2.216